

POSTANOWIENIE

Dnia 10 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania S.P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z.

o emeryturę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10 października 2023 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z dnia 7 kwietnia 2022 r., sygn. akt III AUa 951/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od S.P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z ustawowymi odsetkami.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 września 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. przyznał S.P. prawo do emerytury od 21 lipca 2020 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Jednocześnie organ rentowy zawiesił wypłatę emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z uwagi na zbieg prawa do świadczeń – emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych i emerytury wojskowej, wskazując, że w przypadku zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia może być wypłacane tylko jedno - wyższe lub wybrane przez wnioskodawcę; jeżeli emerytura wojskowa jest niższa od emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to w celu

podjęcia jej wypłaty emerytury należy w terminie 14 dni od otrzymania decyzji zgłosić stosowny wniosek.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, wyrokiem z dnia 22 czerwca 2021 r. zmienił zaskarżoną przez S.P. decyzję z dnia 18 września 2020 r. w ten sposób, że zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. do wypłaty zawieszonego świadczenia, roszczenie o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie przekazał pozwanemu celem rozpoznania i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2022 r., zmienił zaskarżony przez organ rentowy wyrok Sądu Okręgowego i oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny wskazał, że zgodnie z art. 95 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r., poz.1251) w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. W myśl art. 95 ust. 2, przepis ust. 1 ustawy emerytalnej, stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub w art. 15a lub art. 18e ustawy z 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wykładnia tych przepisów przedstawiona przez Sąd pierwszej instancji nie jest właściwa, co wynika z uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (OSNP 2022 nr 6, poz. 58), w której wskazano, iż ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w związku z art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 586 ze zm.).

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołujący się:

1. naruszenie art. 32 Konstytucji w związku z art. 95 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że art. 95 ust. 2 ustawy nie stosuje się wobec emerytów wojskowych przyjętych do służby przed 2 stycznia 1999 r., co skutkuje nierównych ich potraktowaniem w stosunku do innych emerytów wojskowych,

2. naruszenie art. 67 Konstytucji, przez błędną interpretację polegającą na odmowie skorzystania z drugiego świadczenia (tzw. cywilnego), w sytuacji gdy emerytowi wojskowemu przyznano prawo do pobierania świadczenia cywilnego z zatrzymaniem wypłaty świadczenia, co oznacza, że faktycznie nie ma on możliwości skonsumowania tych odkładanych środków.

Skarżący o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, albowiem:

1. istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości:

a) „Czy wprowadzony przepis art. 15aa i 15 ab ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (zwana dalej ustawą zaopatrzeniową), w związku z art. 15a ustawy zaopatrzeniowej, w zakresie wyboru przez emeryta wojskowego sposobu ustalenia emerytury, nie narusza konstytucyjnej zasady równości, w zakresie jakim przyznaje emerytom wojskowym przyjętym do służby wojskowej pierwszy raz po 1 stycznia 1999 r. a przed 1 października 2003 r. uprawnienie do wyboru zasad i wysokości emerytury albo według zasad określonych w art. 15a albo zasad określonych w art. 15aa ustawy zaopatrzeniowej, co powoduje, że emeryci wojskowi przyjęci do służby po 1 stycznia 1999 r. a przed 1 października 2003 r. są w lepszej sytuacji niż emeryci wojskowi przyjęci do służby przed 2 stycznia 1999 r.?”;

b) „Czy brak możliwości skonsumowania odkładanych w trakcie pracy poza służbą składek, w przypadków emerytów wojskowych rozpoczynających służbę

przed 2 stycznia 1999 r., nie mogących skonsumentować tych składek poprzez uwzględnienie w wojskowym świadczeniu emerytalnym, w związku z maksymalnym świadczeniem w wysokości 75% podstawy wymiaru, jest uzasadnione zasadą solidarności ryzyka i nie narusza art. 67 Konstytucji, w zakresie przyznanego obywatelom prawa do zabezpieczenia społecznego w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego?

W odpowiedzi na skargę organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie od odwołującego się na rzecz pozwanego organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Istotnym zagadnieniem prawnym jest problem jurydyczny, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, którego wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158, poz. 51; wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51).

Podkreślić należy, że przepis mający być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego (także w ramach istotnego zagadnienia prawnego) musi należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211; z dnia 28 lutego 2012 r., I PK 122/11, LEX nr 1215113), gdyż nie może stanowić okoliczności uzasadniającej wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej konieczność rozstrzygnięcia problemu prawnego dotyczącego określonego przepisu, którego naruszenie nie jest podstawą tej skargi. Zgodnie bowiem z art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw. Niemożliwe jest więc przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na okoliczności, które wykraczają poza podstawy tego środka zaskarżenia, a więc nie mogą być uwzględnione przy jego rozpoznaniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 marca 2014 r., II PK 287/13, LEX nr 2008658; z dnia 23 września 2008 r., I PK 80/08, LEX nr 784907; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243).

Przedstawione przez skarżącego (pierwsze) istotne zagadnienie prawne skonstruowane zostało na tle przepisów, które nie stanowią podstaw kasacyjnych. Skarżący nie zarzucił bowiem naruszenia art.15aa i 15ab ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, co zresztą jest oczywiste, bowiem przedmiotem sporu w niniejszej sprawie nie jest sposób ustalenia emerytury wojskowej, ale prawo do wypłaty obu świadczeń – emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i emerytury wojskowej. Innymi słowy, odwołujący się w niniejszym postępowaniu kwestionował decyzję o zawieszeniu wypłaty emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z uwagi na zbieg prawa do innego świadczenia - emerytury wojskowej. Podstawę prawną tej decyzji stanowił zatem art. 95 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społeczny. Jeszcze inaczej, przedmiotem postępowania nie jest decyzja Wojskowego Biura Emerytalnego w Zielonej Górze z dnia 26 marca 2003 r. przyznająca prawo do emerytury według zasad wynikających z ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin.

Jeśli natomiast chodzi o drugie zagadnienie prawne, to art. 67 Konstytucji RP nie jest bezpośrednim źródłem konstytucyjnych praw podmiotowych. Przepis ten nie

określa w sposób samodzielny treści obowiązku ciążącego na organach władzy publicznej i nie może stanowić samodzielnej podstawy do żądania konkretnego działania lub zaniechania ze strony tych organów na rzecz jednostki. Może on natomiast stanowić wzorzec kontroli określonego przepisu prawa. Przepis ten zawiera treść normatywną, która nie nadaje się do zbudowania podstawy prawnej rozstrzygnięcia sporu o prawo podmiotowe ani nie umożliwia oparcia na niej orzeczenia zasądzającego (uwzględniającego) roszczenie, jest więc raczej źródłem gwarancji, aniżeli praw, a tym samym spełnia rolę wzorca konstytucyjnego, określającego w sposób ogólny zakres i formy zabezpieczenia społecznego. Wzorzec ten materializuje się w uchwalanych ustawach - wyraźnie zresztą zapowiedzianych w art. 67 ust. 2 Konstytucji RP - w których ustawodawca zwykły konkretyzuje deklarację konstytucyjną, konstruując poszczególne prawa podmiotowe (roszczenia) oraz zapewniając ich egzekucję (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2015 r., I UK 371/14, LEX nr 1771087).

Ponieważ z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP nie da się wyprowadzić konstytucyjnego prawa do konkretnej postaci świadczenia społecznego a podstawą ewentualnych roszczeń osób ubiegających się o rentę, emeryturę czy inną formę zabezpieczenia społecznego mogą być przepisy ustaw regulujące szczegółowo te kwestie, a nie art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, który upoważnia ustawodawcę do określenia zakresu i form zabezpieczenia społecznego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2015 r., I UK 371/14, LEX nr 1771087 oraz z dnia 26 maja 2021 r., II USKP 47/21, OSNP 2022 nr 5, poz. 49; z dnia 10 listopada 2010 r., III UK 5/10, OSNP 2012 nr 3-4, poz. 43), konieczne jest wskazanie (w podstawach kasacyjnych, a więc także we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania) przepisu, w związku z którymi zasada ta została naruszona. Nieskuteczne jest zatem powoływanie się w podstawach kasacyjnych wyłącznie na naruszenie art. 67 Konstytucji RP, a co za tym idzie, podstawą przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być potrzeba wykładni tego przepisu, jeśli nie powiązano jej z przepisem prawa materialnego kształtującego określone prawo podmiotowe.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w

sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265), orzeczono jak w sentencji.

[az]

[ał]